

Дігтярь Є. Р.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ
ТОВАРНИМИ ЗАПАСАМИ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ**

В умовах воєнного часу управління товарними запасами є критично важливим для стабільної роботи торговельних підприємств. Порушення логістики, зміни попиту та обмеженість ресурсів вимагають ефективних підходів до управління запасами. Вибір оптимальної концепції управління товарними запасами має вирішальне значення, оскільки безпосередньо впливає на ефективність роботи підприємства та його конкурентоспроможність. Вірно підібрана стратегія дозволяє оптимізувати рівень запасів, скоротити витрати на їх утримання, підвищити оборотність активів і своєчасно задовольняти попит клієнтів. Крім того, це допомагає уникнути як надмірного накопичення запасів, що веде до фінансових втрат, так і їх дефіциту, який може спричинити втрату лояльності клієнтів. Таким чином, управління запасами є важливим елементом оптимізації бізнес-процесів і досягнення успіху на ринку. Проблематика управління товарними запасами торговельних підприємств широко висвітлюється у наукових дослідженнях. Значний внесок у вивчення цього питання зробили такі вчені, як Холмберг О., Остерлінд Х., Марченко В.М., Башилова В.П., Мазур О.Й., Ромащенко О.С., Багрій К.Л. та багато інших.

Для забезпечення безперервності процесу реалізації товарів та обслуговування клієнтів необхідно створити в торговельному підприємстві певний обсяг товарних запасів. Товарний запас являє собою масу товарів, призначену для наступного продажу та здійснення безперебійної торгівлі, що знаходиться в сфері обігу в процесі переміщення від виробництва до споживання [1].

Ромащенко О.С. вважає, що товарні запаси – цілеспрямовано сформована (на певну дату) сукупність товарів споживчого призначення, що придбана для подальшого продажу кінцевим споживачам з метою найбільш повного задоволення попиту та забезпечення ритмічності роботи торгового підприємства, знаходяться на підприємстві до моменту їх реалізації та постійно оновлюються, виступають основою досягнення запланованого обсягу реалізації, і отримання

на цій основі підприємницького доходу [2]. Таким чином, товарні запаси є важливим елементом організації торговельного процесу, виконуючи амортизуючу функцію. Вони слугують буфером проти коливань попиту, пом'якшують розриви між прогнозами та фактичними показниками попиту, а також згладжують нерегулярності або зупинки постачання товарів. Основна функція запасів полягає в накопиченні та споживанні товарів для синхронізації руху і перетворення матеріальних потоків на підприємствах та в каналах збуту продукції.

На сьогоднішній день, запаси виконують три основні функції: накопичення, захист від коливань цін та інфляції, а також управління витратами. Вони відображаються в балансі підприємства і поділяються на такі категорії [1; 2]:

- 1) запаси сировини, матеріалів і напівфабрикатів – це обсяг вхідних матеріальних потоків у формі запасів, які забезпечують виробничу діяльність;
- 2) запаси готової продукції – це обсяг вихідних матеріальних потоків у формі запасів виготовленої продукції, що призначена для реалізації.

В умовах воєнного часу торговельні підприємства стикаються з численними викликами, пов'язаними з порушенням логістичних ланцюгів, нестабільністю постачання, змінами в попиті та обмеженістю фінансових ресурсів. Це зумовлює необхідність підвищення ефективності управління товарними запасами, що є критично важливим для забезпечення безперебійної діяльності підприємства, збереження конкурентоспроможності та задоволення потреб споживачів.

Одним із головних аспектів ефективного управління запасами в кризових умовах є гнучке планування та прогнозування попиту. Війна змінює структуру споживчих пріоритетів, що потребує використання аналітичних інструментів для швидкого реагування на зміну ринкових умов. Регулярний моніторинг попиту та адаптація закупівельної стратегії дозволяють уникати як дефіциту, так і надмірних залишків продукції. Використання методів прогнозування попиту, зокрема на основі штучного інтелекту та великих даних (Big Data), сприяє підвищенню точності оцінки майбутніх потреб та забезпеченню стабільності товарних запасів.

Також важливою є оптимізація логістичних процесів та пошук альтернативних каналів постачання. Через руйнування інфраструктури, нестачу транспортних засобів, збільшення вартості перевезень та ризику втрат товарів підприємства змушені шукати нові логістичні рішення. Одним із ефективних підходів є

диверсифікація постачальників, що знижує залежність від окремих маршрутів та регіонів.

Доцільно розширювати мережу складів у безпечніших регіонах, створювати запаси критично важливих товарів та активно використовувати локальні ресурси. Важливу роль відіграє також співпраця з державними органами та гуманітарними організаціями, що можуть сприяти стабілізації логістичних потоків. Додатково підприємства можуть застосовувати цифрові платформи для моніторингу руху товарів, використання альтернативних маршрутів доставки та координації із транспортними компаніями. Такі рішення допомагають зменшити затримки та підвищити надійність постачань.

Автоматизація процесів управління запасами є ще одним важливим кроком у підвищенні ефективності. Використання сучасних ERP-систем (Enterprise Resource Planning) та WMS-систем (Warehouse Management System) дозволяє контролювати рівень товарних залишків у режимі реального часу, що сприяє оптимізації закупівельних процесів та скороченню витрат на зберігання. Автоматизовані рішення також дозволяють запобігати помилкам у бухгалтерському обліку, зменшують час на обробку замовлень та підвищують точність прогнозування майбутніх потреб. Впровадження технологій штрих-кодування, RFID-міток та електронного документообігу сприяє зниженню витрат і покращенню контролю за товарними потоками.

Окрім цього, фінансова оптимізація та зменшення витрат на утримання запасів є необхідною умовою виживання підприємства в умовах воєнної нестабільності. Одним із ефективних методів є впровадження принципів Just-in-Time (JIT) та Lean-менеджменту, що дозволяє зменшити кількість заморожених активів та покращити фінансову гнучкість. Just-in-Time передбачає мінімізацію запасів за рахунок постачання товарів безпосередньо в момент потреби, що дозволяє знизити витрати на зберігання. Lean-менеджмент спрямований на усунення неефективних процесів, скорочення витрат та підвищення продуктивності.

Крім того, підприємства можуть застосовувати альтернативні фінансові інструменти, такі як факторинг, кредитування під запаси або державно-гарантовані програми підтримки бізнесу. Це дозволяє зберегти фінансову стійкість та забезпечити достатній рівень ліквідності. Отже, підвищення ефективності управління товарними запасами в умовах воєнного часу вимагає комплексного підходу, що

включає стратегічне планування, оптимізацію логістики, автоматизацію обліку та фінансове управління. Реалізація цих заходів дозволить торговельним підприємствам зберегти стійкість, адаптуватися до кризових умов та продовжувати успішну діяльність.

Список використаних джерел:

1. Мазур Н.А., Семенець І.В., Лопашук І.А. Економіка торговельного підприємства: навч. посібник. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 192 с.
2. Ромашенко О.С. Управління товарними запасами підприємств торгівлі: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04. Харків, 2016. 22 с.

Длугопольський Д. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ДРАЙВЕР УСПІХУ ПІДПРИЄМСТВА В ТУРБУЛЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Сучасний розвиток малого бізнесу неможливий без активного використання інформаційних технологій (ІТ). Вони забезпечують автоматизацію процесів, підвищення продуктивності, зниження витрат і покращення комунікацій з клієнтами та партнерами [1]. Впровадження цифрових технологій дозволяє підвищити конкурентоспроможність підприємства та забезпечити стабільне зростання в умовах глобалізації економіки. Завдяки цьому малий бізнес може не лише покращити якість своїх послуг, а й значно розширити ринки збуту.

Сучасні економічні умови характеризуються високим рівнем турбулентності: коливання валютних курсів, політична нестабільність, глобальні кризи, воєнні дії, стрімкий технологічний прогрес тощо. Усе це суттєво впливає на функціонування підприємств, особливо малого та середнього бізнесу, створюючи нові виклики для збереження їхньої конкурентоспроможності [1]. У таких умовах підприємствам необхідно не лише пристосовуватися до змін, але й проактивно формувати стратегії виживання та розвитку.

Серед найбільш поширених інформаційних технологій у малому бізнесі можна виділити: